

Årets gang på Heltborg Museum

Af Jytte Nielsen, Heltborg Museum

To store begivenheder har præget det sidste års arbejde og aktiviteter på museet. Det drejer sig om 50 året for Danmarks befrielse og 100 året for maleren Jens Sønnergaards fødsel. Begge begivenheder affødte flere foredrag, udstillinger og andre arrangementer.

Men det forløbne år har budt på meget andet på museet, så før befrielses- og Sønnergaard arrangementerne omtales nærmere, vil det være på sin plads at berette om disse andre tiltag.

Skulptur, natur og Grønland

Traditionen tro har Sydthy Kunstforening afholdt to udstillinger på museet. I efteråret 1994 udstillede Vibeke Glarbo og Jørgen Teik Hansen skulpturer, tegninger og malerier på museet, og samtidig vist en plancheudstilling om "naturkunst". To foredrag blev holdt i forbindelse med udstillingerne, dels talte Vibeke Glarbo om skulpturerne og Jørgen Rønnau om skovkunst og Krakamarken.

I foråret 1995 var grønlands kunst - kultur emnet for kunstforeningens udstilling. Et stort forarbejde fra foreningens side, med hensyn til at lokalisere og låne værker, bevirkede et flot resultat. Udstillingen spændte vidt i både teknik, motiver og materialer, så der var virkelig mulighed for at få et godt og detaljeret indtryk af både ældre og nyere grønlandsk kunst.

I forbindelse med udstillingen holdt kunstneren Bodil Kaalund foredrag på museet om grønlandsk kunst. Hun er ekspert på området efter mange års studier i emnet, samt talrige rejser til Grønland.

Begge udstillinger var velbesøgte og museet er Sydthy Kunstforening taknemmelig for samarbejdet med forårs- og efterårsudstillingen, som så at sige "åbner" og "lukker" sæsonen på museet.

Vinterens arbejde

Men museet er så absolut ikke lukket om vinteren, blot er aktiviteterne anderledes og mere rettet mod lokalbefolkningen. Mange spørger, hvad vi egentlig laver på museet om vinteren. Det er måske egentlig den travleste tid, idet vi

forbereder de næste års arrangementer og registrerer de mange indkomne genstande. Mange mennesker betænker i årets løb museet med gaver i form af gamle brugsgenstande, hovedsagelig med tilknytning til landbrug, håndværk og husholdning. På hver donation oprettes en sag og hver enkelt genstand i sagen får sit nummer, som påføres genstanden. Desuden udfyldes et kort med oplysninger og giver, genstandens mål og funktion samt en kode til magasinopbevaring. Men dette er ikke alt. Før genstanden enten kan udstilles eller magasineres skal den konserveres. Alt afhængigt af materialet, gives forskellige behandlinger. Jern- og trægenstande præpareres med olie og træbeskyttelse, hvorimod tekstiler f.eks. fryses i en speciel dybfryser, for derved at dræbe møl og skadedyr.

Så fra en genstand indleveres til museet og til den er færdig konserveret og registreret kan der ligge mange arbejdstimer. Men det er et vigtigt arbejde, idet det er vores fælles kulturarv, vi på den måde forsøger at bevare. Selvfølgelig kan alt ikke gemmes, nogle ting går tabt fra generation til generation, men det er alles pligt at forsøge at bidrage til den fælles arv, så kommende generationer ikke skal nøjes med at se billeder i en bog af f.eks. gamle redskaber, men ved selvsyn kan røre ved genstanden og måske oven i købet arbejde med den.

Museet er selvsagt glad for nye genstande som foræres hertil. Nogle gange er vi desværre nødsaget til at sige nej tak. Det sker hvis vi i forvejen har flere eksemplarer af typen, idet vi ikke har ubegrænset plads i udstillingen og på magasinerne - og gamle stenruller fylder nu engang op.

Fra museets side skal der lyde en tak til alle, som har foræret museet genstande i det forløbne år. Vi besvarer gerne forespørgsler, tager på besigtigelser, men siger vi nej tak, er det ikke af ond vilje, men fordi vi i forvejen har en lignende genstand. Så kontakt museet hvis du/I vil betænke museet med gamle ting - vi har mange ting, men har stadig mangler i samlingerne.

Fra udstillingen om befrielsen. Henriette Rønbede strikker, lyttende til radioen. Bag avisen gemmer sig Thisted Dagblads lokalredaktør, læsende i en 1945 udgave af Thisted Amtstavis. Foto: Claus Madsen).

Sydthy 1945-95

Som mange andre steder i landet, blev befrielsen også fejret på behørig vis i Sydthy. Museet valgte at markere de 50 år med en udstilling om besættelsen og befrielsen i området. I samarbejde med Egnshistorisk Arkiv - og Forening lykkedes det at indsamle en del genstande og materialer i øvrigt om emnet. Gennem annoncer i pressen fremkom nye genstande og papirer, som viste at mange mennesker stadig gemmer på minder fra "dengang." Det indsamlede materiale dannede sammen med materiale og fotos fra arkivet grundlaget for en udstilling på museet i maj måned. Åbningen af udstillingen markeredes med en mindre sammenkomst, hvori gamle modstandsfolk fra egnen deltog og fortalte om hændelser fra krigens år. Der blev serveret brød og kage fremstillet efter gamle opskrifter fra krigsårene. Plancherne fra udstillingen fortsatte rundt på biblioteksfilialerne i kommunen.

Jens Søndergaard 100 år

Med etableringen af en fast Jens Søndergaard malerisamling på Heltborg Museum blev det klart at hans tilhørsforhold til Thy ikke kan bortforklares. I store dele af Jens Søndergaards liv fandt han motiverne til sine værker i denne del af landet.

Det var derfor også klart, at 100 året måtte fejres på forskellig vis i Sydthy. På initiativ af lokalredaktør Villy Dall dannedes en Søndergaard komite med deltagelse af Turistforeningen, Fyrspillene, Egnshistorisk Forening, Håndværker- og Borgerforeningen og Heltborg Museum. En del initiativer blev iværksat og for museets vedkommende udmøntede det sig i flere arrangementer.

"Jens Søndergaard og landet mod nordvest" var titlen på en udstilling af hans værker med motiver fra Thy. Fra kunstmuseer i hele landet blev der lånt værker, så udstillingen fremstod som en hyldest til Thy. Et utal af malerier med Thy motiver findes, og på udstillingen var der lagt speciel vægt på Ashøje motiver, Stenbjerg værker, malerier med folkefestmotiver, havbilleder og værker med Limfjorden og Heltborg som motiv. Udstillingens værker danner rammen om en bog om Jens Søndergaard, som museet i samarbejde med Sparekassen Thy udgiver senere i jubilæumsåret.

Forud for udstillingen afholdtes et Jens Søndergaard Seminar på museet. I seminaret deltog godt et halvt hundrede mennesker, som gennem flere foredrag fik et nuanceret billede af personen og maleren Jens Søndergaard. Foredragsholderne var bl.a. tidligere TV

Fra rejsegildet på jernaldergården. Foto: Peter Mørk.

journalist Flemming Madsen og kunsthistoriker Gertrud Købke Sutton. Seminaret bød også på en bustur rundt i Søndergaards landskab og motivverden, samt et besøg på biblioteket i Thisted, som rummer 7 store værker af Søndergaard, ophængt i udlånsalen.

I juli måned tilbød museet lignende busture for lokale og turister og ligeledes kunne Billedskolen tilbyde undervisning for børn, med udgangspunkt i hans landskab. Begge disse tiltag var nye på museet, og tilslutningen var tilfredsstillende men ikke overvældende.

I anledning af 100 året søgte museet forskellige fonde om midler til indkøb af malerier og akvareller af Jens Søndergaard. Ansøgningerne gav resultat og der er indkøbt et nyt maleri med et sølvbryllupsmotiv fra Hundborg-området. Desuden er der erhvervet fire akvareller med motiver fra Stenbjerg og Vestervig Kirke. Fra et museum i Sverige har museet fået foræret en fresko, d.v.s. maleri i vådt puds, med motiv fra Vildsund før broens opførelse. Værket var imidlertid i en meget dårlig tilstand, men søgte midler fra Statens Museumsnævn muliggjorde en konservering. Alle de nytilkomne værker er nu ophængt på museet.

Året er ikke omme, og efteråret vil byde på flere arrangementer specielt omkring selve 100 års dagen den 4. oktober.

Jernalderrejsegilde

I sidste årbog omtaltes planerne om opførelse af en jernaldergård ved museet. Denne sommer nåede vi et skridt videre, idet vi den 20. juli kunne holde rejsegilde på det store hus i gårdanlægget. Fra Thy Statsskovdistrikt har vi

modtaget al tømmer til huset, og mange lokale og amatører har bidraget med arbejdskraft i forbindelse med byggeriet. Næste år forventer vi at kunne tække huset, samt rejse tørvevæggene og stampe lergulvet. Ligesom sidste sommer har der været levendegørelse ved museet. Glasperler, smedning, jernudvinding, spinding og garvning har været nogle af tilbudene til publikum.

På selve dagen for rejsegildet blev der fra morgenstunden kogt grød. Opskriften stammer fra Tollundsmandens mave, så det var "rigtig" jernaldergrød med nyslynget honning vi kunne servere for de fremmødte, ligesom det var muligt at bage brød og få en smagsprøve på lammekølle, som var en yndet spise for omkring 2000 år siden. Røde pølser og øl hører nutiden til.

Huset blev i øvrigt behørigt indviet, idet alle fremmødte - godt 200 - gik ind gennem husets sydindgang og ud af norddøren på modsatte side.

Og meget andet

Det forgangne år har budt på meget andet end her omtalt. Billedskolen for børn fortsætter, ligesom kurser med gammel husflid, julemarkedet, foredrag og alle gode gaver udstilling. Som altid er der grund til at sige tak til alle museets venner for året der gik. Det kommende år vil forhåbentlig byde på nye interessante arrangementer, så vi igen vil opleve at godt 10.000 mennesker vil træde ind ad døren til museet.

Kilde: Sydthy Årbog 1995, side 120-123.